

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Organizovaný zločin – Kauza methanol

Kristýna Zetková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Kristýna Zetková

Provoz a ekonomika

Název práce

Organizovaný zločin – Kauza methanol

Název anglicky

The Organized Crime – The Case of Methanol

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je vytvoření celkového přehledu o metanolové aféře, která byla v České republice zahájena v září roku 2012. Cílem je zaměřit se na její průběh, následky, obvinění z trestné činnosti apod. Součástí práce bude i nastínění činnosti České policie v souvislosti s touto aférou.

Metodika

Charakteristika daného problému – organizovaný zločin, kauza metanol.

Sběr sekundárních dat v návaznosti na cíl práce a zvolenou metodiku na základě dostupných zdrojů od Policie ČR.

Analýza dat.

Vyhodnocení dílčích výsledků.

Formulování závěrů.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

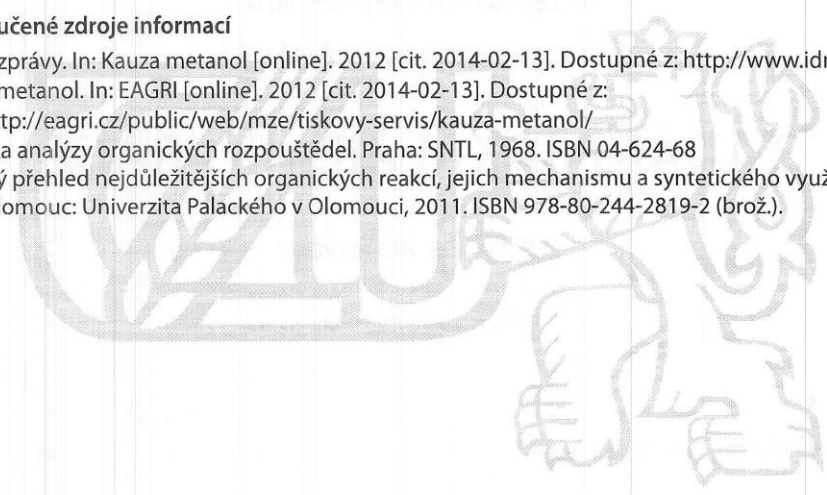
IDNES zprávy. In: Kauza metanol [online]. 2012 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: <http://www.idnes.cz/Kauza-metanol>. In: EAGRI [online]. 2012 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/kauz-metanol/>

Příručka analýzy organických rozpouštědel. Praha: SNTL, 1968. ISBN 04-624-68

Stručný přehled nejdůležitějších organických reakcí, jejich mechanismu a syntetického využití.

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2819-2 (brož.).

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišínský, CSc.

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2015

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 10. 3. 2015

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Organizovaný zločin – Kauza methanol" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil(a) autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce, PhDr. Miroslavu Poliškému CSc, který mi svými odbornými znalostmi a zkušenostmi pomohl s vypracováním bakalářské práce.

Organizovaný zločin – Kauza methanol

The Organized Crime – The Case of Methanol

Souhrn:

Bakalářská práce na téma "Organizovaný zločin -- Kauza methanol" bude rozdělena na dvě části. Na část teoretickou a část výzkumnou. V teoretické části se zaměřím na obecnou charakteristiku organizovaného zločinu, skupinovou trestnou činnost a na organizovaný zločin probíhající v České republice. Přímoú návaznost na problematiku organizovaného zločinu má kauza metanol probíhající v ČR od roku 2012, která bude následovat. Na teoretická východiska naváže výzkumná část, která bude charakterizovat hlavní činnost a prioritu Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV) Policie ČR pro rok 2013. Výzkumná část blíže popíše činnost SKPV v souladu s metanolovou kauzou. Hlavním obsahem výzkumné části bude činnost Policie ČR ve vztahu k trestním řízením souvisejícím s kauzou, konkrétní číselné charakteristiky, bezpečnostní opatření a ekonomická situace ČR v době metanolové aféry.

Klíčová slova: Metanol, prohibice, otrava, kauza, alkohol, zisk, trestní řízení, policie, vyšetřování, zločin.

Organizovaný zločin – Kauza methanol

The Organized Crime – The Case of Methanol

Summary:

Bachelor thesis on " Organised crime - Case of methanol " will be divided into two parts. The theoretical and research part. The theoretical part will focus on the general characteristics of organized crime, group crime and organized crime taking place in the Czech Republic. Direct response to the problems of organized crime has a case pending methanol in the Czech Republic since 2012, to be followed . The next part is research part, which will characterize the main activities and priorities of the Criminal Police and Investigation Service (CPIS) of the Police of the Czech Republic in 2013. This part describes the action closer CPIS in accordance with the methanol scandal . The main content of the research activities of police in relation to criminal proceedings related to the case, specific numerical characteristics, safety measures and the economic situation of the Czech Republic during the methanol affair .

Keywords: Methanol, prohibition, poisoning, case, alcohol, profit, criminal proceeding, police, investigation, crime.

Obsah

Úvod.....	10
Cíl práce a metodika	11
1. Organizovaný zločin.....	12
1.1. Organizovaný zločin.....	12
1.1.1. Organizovaný zločin v ČR.....	13
1.2. Oblast potravinářského průmyslu.....	14
2. Základní charakteristika metanolu	16
2.1. Vlastnosti.....	16
2.2. Rozpoznání metanolu	16
2.3. Metabolismus a fyziologické působení metanolu	16
2.3.1. Škodlivost.....	16
2.3.2. Příznaky otravy	17
2.3.3. Léčba otravy.....	17
3. Kauza metanol - začátek.....	20
3.1. Vyhlášení prohibice.....	20
3.2. Nebezpečný alkohol	22
4. Kauza metanol – průběh v roce 2012	23
4.1. Nové kolky	23
4.1.1. Průběh kolkování	24
4.2. Konec prohibice.....	24
4.2.1. Kontroly alkoholu	25
4.2.2. Dovoz lihovin z ČR.....	25
4.2.3. České likérky v potížích.....	26
5. Kauza metanol – průběh v roce 2013	27
5.1. Výdaje ve zdravotnictví.....	27
5.2. Nové značení lihu a koncese	27
6. Kauza metanol – rok 2014.....	29
6.1. Obvinění	29
7. Kauza metanol – rok 2015.....	31
7.1. Hlavní líčení	31
8. Výzkumná část	32

8.1.	Úvod	32
8.2.	Cíl výzkumu	33
8.3.	Hypotéza	33
8.4.	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV (Ú OoZ).....	33
8.4.1.	Současná podoba útvaru – organizační struktura.....	34
8.4.2.	Činnost útvaru a jeho úkoly	34
8.5.	Data – kauza metanol v číslech	35
8.5.1.	Následky.....	35
8.5.2.	Trestní řízení	37
8.6.	Činnost policie ČR	40
8.7.	Výsledky, výstupy, diskuze.....	41
8.7.1.	Ekonomická situace	45
8.8.	Bezpečnostní opatření	46
8.9.	Závěry – vlastní návrhy	46
8.10.	Celkový souhrn.....	47
9.	Závěr.....	49
10.	Seznam použité literatury	51
10.1.	Odborná literatura.....	51
10.2.	Internetové zdroje.....	51
10.3.	Nepublikovaný dokument	53
11.	Seznam grafů, tabulek.....	54
11.1.	Grafy.....	54
11.2.	Tabulky.....	54
12.	Přílohy.....	55
12.1.	Seznam vybraných paragrafů trestního zákoníku.....	55
12.2.	Seznam vybraných paragrafů trestního řádu	55

Úvod

Organizovaný zločin patří v současné době bezpochyby mezi nejnebezpečnější formy trestné činnosti u nás. S tímto pojmem se setkáváme dnes a denně ve všech médiích, ať už ve zprávách, nebo v tisku. Pro mnoho lidí informace podávané o organizovaném zločinu mohou být často nepřesné, těžko pochopitelné, neúplné a neucelené, proto se chci k této problematice v mé práci blíže vyjádřit a ke konkrétnímu případu, kterým se budu zabývat, podat ucelený pohled. Existuje mnoho typů organizovaného zločinu, já se zaměřím konkrétně na případ „metanolové kauzy“ probíhající v České republice.

Podzim roku 2012. To je začátek velké metanolové aféry, která otřásla Českou republikou. Jednalo se o otravu spojenou s konzumací pančovaného alkoholu. Alkohol obsahoval nebezpečné množství metanolu, díky kterému zemřelo několik desítek lidí. Tato kauza probíhala několik měsíců a ani teď nemůžeme s jistotou říct, že je u konce.

Práce bude obsahovat dvě části – část teoretickou a část výzkumnou. Teoretická část bude z menší části pojednávat o organizovaném zločinu obecně, poté se zaměřím na konkrétní téma – kauzu metanol. Pokusím se nastínit její hlavní charakteristiku a průběh. Na základě teoretického vysvětlení kauzy přejdu k části výzkumné, která bude především zaměřena na činnost Policie České republiky v souvislosti s metanolovou aférou. Shrnutí výzkumné části bude obsaženo v závěru celé práce.

Cíl práce a metodika

Cílem mé bakalářské práce je nejprve charakterizovat organizovaný zločin obecně, uvést jeho základní charakteristiku, skupinovou trestnou činnost, dále konkretizovat zločin na území České republiky a následně přejít na samotné dílčí téma, kterým je kauza metanol. Pokusím se co nejpřesněji popsat její začátek a další průběh. O konci kauzy zatím nemůže být řeč, protože ještě stále je toho téma velice aktuální. Všechny výše uvedené informace budou obsahem části teoretické, na kterou bude navazovat část výzkumná.

Výzkumná část bude charakterizovat činnost Policie ČR a hlavní prioritu Útvaru pro odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu (Ú OoZ) Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV). Součástí bude organizační struktura, činnost a úkoly útvaru policie, hlavní priorita a činnost SKPV pro rok 2013 vztahující se na vyhledávání a odhalování nelegální výroby a distribuce alkoholických nápojů a s tím spojené daňové úniky. Další informace ve výzkumné části se budou týkat charakteristiky metanolové kauzy – počty mrtvých a poškozených osob, počty trestních řízení v jednotlivých krajích apod. Závěrem celé výzkumné části bude vyhodnocení veškeré činnosti Policie ČR ve vztahu s kauzou metanol.

Bakalářská práce bude zpracovávána na základě dostupné odborné literatury a v případě metanolové aféry na základě internetových zdrojů. Výzkumnou část práce budu zpracovávat pomocí materiálů získaných od Policie ČR – SKPV.

1. Organizovaný zločin

1.1. Organizovaný zločin

Organizovaný zločin je vyšší formou trestné činnosti, založená na hierarchickém uspořádání jednotlivých funkcí a s tím související dělbou činnosti a organizace. Organizovaný zločin provádí zločinecká organizace, která má předem jasně stanovený cíl a perspektivu. Organizace se zaměřují především na činnost soustavnou a dlouhodobou a jejich hlavním cílem je dosažení nejvyšších možných zisků z trestné činnosti.¹

Základní charakteristika organizovaného zločinu:

- Zločinecká organizace je tvořena minimálně třemi osobami.
- Organizací je páchána závažná trestná činnost.
- Hlavním cílem organizovaného zločinu je tvorba zisku.
- Základem je pevná organizační struktura. Každý má své předem dané místo a konkrétní funkci.
- Uvnitř organizace panuje pevný řád a kázeň.
- Organizovaný zločin je nadnárodním prvkem trestné činnosti, trestní činnost je páchána na mezinárodní úrovni.
- Činnost je soustředována do hospodářských a obchodních struktur ve prospěch zločinecké organizace.²

Skupinová trestná činnost může být páchána *příležitostnou skupinou, partou, organizovanou kriminální skupinou* nebo *zločineckou organizací*.

Příležitostná skupina – jedná se zpravidla o spontánní příležitostné páchání trestného činu. Příležitostná skupina je typická např. pro jednání osob v podnapilém stavu nebo při nějakém davovém efektu, kdy hlavní iniciátor akce strhne s sebou i několik osob, které často ani netuší, že páchají trestnou činnost.

Parta – oproti příležitostné skupině je pro partu charakteristická soudržnost a uvědomělost vykonávání trestné činnosti. Konkrétním příkladem je zde např. hnutí skinheadů.

¹ *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8.

² *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2010. ISBN 978-80-87001-19-6.

Organizovaná kriminální skupina – charakteristickým rysem pro tuto skupinu je soustavné vykonávání trestné činnosti, není ale jediným zdrojem jejich obživy. Skupina má vysokou organizovanost a uspořádanost v hierarchii řízení a od ní odvinutou dělbu práce.

Zločinecká organizace – je nejvyšším a nejnebezpečnějším stupněm skupinové trestné činnosti. (viz výše).

Nelze ztotožňovat pojmy *organizovaný zločin* a *ekonomická kriminalita*. Organizovaný zločin je soustředěn ke konkrétním trestným činům konkrétními pachateli a nikoli k jevu obecnému, se kterým je spojována ekonomická kriminalita. Odhalování trestné činnosti páchané zločineckými organizacemi vyžaduje zvláštní prostředky, postupy i pravomoci policejních orgánů.³

1.1.1. Organizovaný zločin v ČR

Na území České republiky působí zločinecké organizace od poloviny 90. let a od té doby se výrazně nezměnily. Při působení na našem území využívají nejčastěji nedostatky naší legislativy a využívají benevolentního přístupu v oblasti podnikání. Do České republiky často přicházejí s kapitálem, který získaly v dřívější době v zahraničí v důsledku vykonávání trestné činnosti.

Největší zastoupení má u nás ruskojazyčný organizovaný zločin tvořený zejména Rusy a Ukrajinci. V pozadí za nimi z hlediska vlivu stojí asijské zločinecké struktury tvořené Vietnamci a Číňany. Dalšími skupinami jsou balkánské zločinecké struktury a nemalý vliv mají i struktury italské a arabské. Pro některé národnostní a etnické skupiny v naší republice platí, že do zločineckých struktur složených z příslušníků těchto komunit nepřijímají členy mimo jejich komunitu, ačkoliv je u nás časté, především u Vietnamců a Číňanů, že využívají služeb spolupracovníků z řad našeho obyvatelstva, které jim zajišťuje pouze tzv. servis a znalosti v oblasti zákonů apod. Tato skutečnost velmi ztěžuje proniknutí a získání potřebných informací v této problematice, kterou má ve své kompetenci Policie České republiky specializující se na boj s organizovaným zločinem (Služba kriminální policie a vyšetřování – Útvar pro odhalování organizovaného zločinu).⁴

³ *Hospodářská trestná činnost*. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2010. ISBN 978-80-87001-19-6

⁴ *Nové jevy v hospodářské kriminalitě*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 978-80-210-3831-8.

1.2. Oblast potravinářského průmyslu

V posledních letech se oblast potravinového průmyslu stává výhodnou pro jisté skupiny podvodníků a také pro mafii. Po celém světě se tak tato oblast stala velmi atraktivním zdrojem lákavých příjmů pro kriminální skupiny. Falšování potravin dosahuje až do takové míry, že se hovoří dokonce o epidemických rozměrech, objevuje se totiž téměř v každé zemi, kde se potraviny vyrábí či pěstují.

Bývaly doby, kdy se tyto skupiny podvodníků zaměřovaly pouze na padělání a falšování alkoholických nápojů a cigaret. Ovšem v posledních letech se k tomuto sortimentu přidaly i základní potraviny, kterými nejčastěji bývá sýr, olej, med a také ryby.

Jedná se o podvody dvojího druhu. Prvním případem je padělání oblíbených značek známých firem, druhý pak vytváření své vlastní značky. V obou případech ale platí, že se suroviny, potřebné pro daný produkt, zaměňují za suroviny šizené, tzv. náhražky, buď se ředí, nebo uměle nastavují.⁵

Cílem tohoto padělání je nalákat co nejvíce zákazníků na relativně nízkou cenu za účelem dosažení co nejvyššího zisku. Ale ani vidina zisku není jediným důvodem k této kriminální činnosti. Otázkou tedy je, z jakých jiných důvodů klesá kvalita potravin:

- Průměrný český občan, stejně tak je tomu i v jiných zemích, hledí hlavně na cenu, aby byla co nejnižší. Potraviny jsou jednou z hlavních oblastí, na které se nejvíce šetří. To ale není důvod ke snižování kvality produktů, každý má totiž nárok na kvalitní a bezpečné zboží, které odpovídá jasným parametrům.
- Dalším důvodem je obrovská konkurence na trhu. Díky konkurenci se opět zvyšuje tlak na cenu, proto se neustále snižuje. To se ale odráží od toho, že dochází k používání již zmíněných náhražek, protože bez snížení kvality se nelze k požadované ceně dopracovat.
- Dovoz z jiných zemí – zahraniční firmy nepocitují tlak nespokojených spotřebitelů, ani kontrolu hlavních orgánů. Proto si často dovolí vyvézt na jiný trh něco, co by si na svém nemohl dovolit – mohl by si pokazit jméno, a tím by se dostal do problémů.

⁵ Organizovaný zločin si našel novou dojnou krávu - potravinářský průmysl. In: *EPOCH TIMES* [online]. © 2014 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.velkaepocha.sk/2013080621492/Organizovany-zlocin-si-nasel-novou-dojnou-kravu-potravinarsky-prumysl.html>.

- Velkou roli zde hraje také neetičnost a nezodpovědnost vůči společnosti. Vinu za nekvalitní produkt nese jak výrobce, tak prodejce.
- Rychlý obrat peněz a zpeněžení zboží vede také ke snižování kvality, dochází k nedodržování přesně daných lhůt potřebných pro kvalitní a bezpečné zboží. Nedodržují se také předepsané normy, jako příklad je vhodný uvést nedávný problém s kuřecími řízkami z Polska, které obsahovaly trojnásobné množství látky doxyciklinu.
- Požadavek obchodů spočívá v co nejdelší trvanlivosti výrobků, které lze docílit díky použití aditiv a konzervantů, což se opět odráží v kvalitě.⁶

Díky zveřejňování skandálů spojenými s nekvalitními výrobky se zdá, že by se situace mohla zlepšit. Lidé si začínají více všimnout toho, co konzumují a nakupují jen to, s čím mají dobré zkušenosti. Častým případem je v dnešní době přesun na bio produkty.

Tyto podvody se podle evropské kriminální policie Europol dějí kvůli finanční krizi a s ní spojenou nízkou kupní silou spotřebitelů. Proto se podvodníci zaměřují na skupinu zboží denní potřeby (potravin, kosmetické výrobky). Na základě posledního týdenního zátahu, který se konal v roce 2012, bylo společností Europol zabaveno ve 29 státech celkem 135 tun padělaného zboží. Podle odhadů docenta Shauna Kennedyho tvoří podvržené zboží v rozvinutých zemích až 10%. Číslo může být ještě o něco větší, když vezmeme v úvahu, že kontrolní orgány nezadrží zdaleka všechno.

Podvodné skupiny se jistě nesnaží paděláním a falšováním veřejnosti nějak ublížit, jde pouze o zvýšení zisku a o rychlost obratu peněz, bohužel se objevily i případy, které měly katastrofální následky. Jedná se o metanolovou aféru, která Českou republiku neblaze proslavila po celém světě.⁷

⁶ HORECKÝ. Sedm důvodů, proč se v potravinářství podvádí. In: *EPOCH TIMES* [online]. © 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.velkaepocha.sk/2013071821444/Sedm-duvodu-proc-se-v-potravinarstvi-podvadi.html>.

⁷ Organizovaný zločin si našel novou dojnou krávu - potravinářský průmysl. In: *EPOCH TIMES* [online]. © 2014 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.velkaepocha.sk/2013080621492/Organizovany-zlocin-si-nasel-novou-dojnou-kravu-potravinarsky-prumysl.html>.

2. Základní charakteristika metanolu

2.1. Vlastnosti

Metanol, jinými názvy také metylalkohol, zastarale pak dřevný líh, patří mezi nejjednodušší alifatické alkoholy. Metanol je bezbarvá kapalina, která má podobný zápach jako etanol. Je to hořlavá, těkavá, silně jedovatá látka, neomezeně mísitelná s vodou.⁸

Funkční vzorec: CH₃OH

Sumární vzorec: CH₄O

2.2. Rozpoznání metanolu

Podle chuti, vůně ani vzhledu nedokážeme metanol rozpoznat. Odlišit od etanolu, který je obsažen v běžném alkoholu, ho nelze ani pomocí barvy plamene. U obou těchto alkoholů se udává barva plamene namodralá. Často se ale právě pomocí barvy plamene mnozí snaží metanol v alkoholických nápojích před konzumací rozpoznat, rozhodně se tato zkouška ale nedoporučuje.

Laboratorně se metanol stanovuje pomocí plynové chromatografie, která patří mezi separační metody (tj. oddělování jednotlivých složek ze vzorku, aniž by došlo k jejich rozkladu). Další způsob rozpoznání je pomocí oxidace na formaldehyd, který se prokazuje barevnými reakcemi. Oxidace probíhá za pomoci manganistanu draselného. V případě, kdy je ve vzorku obsažen metanol, dochází ke ztrátě charakteristického červenofialového zbarvení a dojde k sedimentaci oxidu manganičitého.⁹

2.3. Metabolismus a fyziologické působení metanolu

2.3.1. Škodlivost

Metanol sám o sobě není jedovatý. Jeho škodlivost je způsobena látkami, na které se během jeho rozkladu oxiduje. V prvním stupni oxidace se rozkládá na velmi toxický formaldehyd, v dalším stupni potom na méně toxickou kyselinu mravenčí. Tyto škodlivé látky jsou rozkládány pomocí lidských enzymů, jedná se především o

⁸ *Stručný přehled nejdůležitějších organických reakcí, jejich mechanismu a syntetického využití.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2819-2.

⁹ *Příručka analýzy organických rozpouštědel.* Praha: SNTL, 1968. ISBN 04-624-68.

alkoholdehydrogenázu. K tomuto rozkladu dochází především v játrech, může k němu dojít ale také v sítnici oka. Buňky sítnice při zachycování světla zpracovávají molekuly retinalu. Pokud se však do těla dostane metanol, buňky sítnice využijí tuto škodlivou látku namísto retinalu a dojde k rozkladu, který způsobí, že kyselina mravenčí zničí buňky sítnice. Proto je při otravách metanolem velmi často postižen právě zrak.¹⁰

2.3.2. Příznaky otravy

Hlavní toxické projevy nastupují až po několika hodinách (6 – 12hod), v kombinaci s alkoholem dojde na komplikace dokonce až po 36 hodinách. Při lehké intoxikaci dochází asi po 30 minutách k alkoholovému opojení, člověk se cítí ospalý, utlumený. Po 8 – 30 hodinách nastanou problémy spojené s centrální nervovou soustavou, jako jsou bolesti hlavy, zmatenost, slabost, závratě. Mezi další problémy se řadí oční poruchy (mlhavé vidění) a metabolické poruchy (pokles pH). Obvyklé je i zvracení, bolesti břicha, event. průjem. U těžké intoxikace dochází ještě k závažnějším problémům. Centrální nervový systém je napaden mnohem více. Často mohou nastat křeče způsobené otokem mozku nebo plic. Hrozí i upadnutí do kómatu. Během několika hodin po požití alkoholu s nebezpečným metanolem je snížena ostrost vidění, dochází ke ztrátě barevného vidění, důsledkem degenerace zrakového nervu může dojít až k oslepnutí. V těžkých případech hrozí přechodná porucha jaterních funkcí a celkově multiorgánová dysfunkce. Při oběhových potížích nastává deprese myokardu, hypotenze (nízký krevní tlak), tachykardie (zvýšení tepová frekvence). U těžkých otrav je poměrně velká pravděpodobnost úmrtí.

Při přežití jsou možné trvalé následky. U 25 – 30% otrav je častá porucha zraku vedoucí až ke slepotě, u vzácných případů se po několika měsících ukáže zlepšení, někdy ale i zhoršení. Mezi další trvalé následky se řadí Parkinsonova choroba (klidový třes), bradykyněza (zpomalení pohybů), přetrvávající acidóza (pokles hodnoty pH pod stabilní hodnotu). Úmrtí nebo tyto trvalé následky vznikají v případě, kdy je léčba zahájena dlouho po požití nebezpečného alkoholu (většinou 8 – 10 hodin po požití).¹¹

2.3.3. Léčba otravy

Léky, kterými se léčí tato otrava, se nazývají antidota, mezi které se řadí etanol (líh) a fomepizol. Jsou to látky, které zpomalují metabolismus metanolu. U pacientů, kteří mají

¹⁰ Příručka analýzy organických rozpouštědel. Praha: SNTL, 1968. ISBN 04-624-68.

¹¹ *Detto.*

příznaky otravy, je vhodné začít s léčbou ještě před potvrzením diagnózy. Pokud je pacient asymptomatický, čili nevykazuje žádné symptomy otravy, a jsou-li k dispozici výsledky z toxikologického vyšetření do 2 hodin, je možné s podáním antidot ještě počkat.

Enzym alkoholdehydrogenáza způsobuje rozklad metanolu oxidací na nebezpečný formaldehyd a kyselinu mravenčí. Jedním ze způsobů, jak tomuto procesu zabránit, je podat k enzymu nějakou jinou, hlavně méně škodlivou látku. Jako protijed se v tomto případě udává etanol. Enzym ho reakcemi přemění na molekuly acetaldehydu, který je méně škodlivý než formaldehyd a navíc z něj nevzniká kyselina mravenčí. Etanol zaměstná enzym alkoholdehydrogenázu před vznikem velkého množství toxických látek.

Dalším možným postupem, jak zabránit otravě, je „zabrzdnění“ alkoholdehydrogenázy. Používá se k tomu látka chemicky zvaná 4-metylpirazol, farmaceuticky fomepizol. Tato molekula se na enzymu usadí v místě tvorby alkoholů a tím zabráni vzniku nebezpečného formaldehydu a toxických metabolitů.

Hodně záleží na době, kdy je léčba otravy zahájena a jaké množství metanolu člověk zkonsumoval. Mnohem důležitější v podávání léku je množství formaldehydu a kyseliny mravenčí než koncentrace metanolu v krvi. Látka fomepizol dokáže zabránit vzniku nových toxických látek, ale nedokáže zlikvidovat ty, které už jsou v krvi obsaženy. V těžkých případech lékaři provádějí hemodialýzu, což je léčebná metoda nahrazující základní funkci ledvin, jejímž základem je čištění krve od nebezpečných zplodin.

Fomepizol byl již v roce 2000 použit při otravách metanolem ve Spojených státech. V roce 2010 bylo v USA hospitalizováno s touto otravou 288 lidí, z toho jich zemřelo 12, vážné následky si odneslo 9 lidí. Podle těchto čísel je zřejmé, že látka fomepizol je při těchto otravách vhodná, a proto se dále používá k další léčbě. Může se použít také při otravě etylenglykolem, který je základní součástí nemrznoucích směsí do automobilových chladičů.

Velkou nevýhodou ale má – je poměrně drahý. Lék fomepizol už nyní patří do skupiny generik, což znamená, že ho mohou vyrábět i jiní producenti než ti, kteří původně drželi licenci. Nesmí se ale používat stejné označení léku. Balení, které obsahuje 1,5 g 4-metylpirazolu, stojí 800 dolarů, v přepočtu na české koruny je to při proměnlivém kurzu dolaru okolo 15 000 Kč. Nakažený dostane 10 – 15 mg na 1kg lidské hmotnosti. Jedna

dávka potom vyjde na 370 – 530 dolarů (7 000 – 10 000 Kč). Pro léčbu otravy metanolem stačí často jen 4 dávky, ale počet dávek záleží na vážnosti případu, jak časně se začal problém řešit, ale také na tom, jestli došlo i na léčení pomocí dialýzy. To je ovšem trochu nevýhoda, protože „umělá ledvina“, která odstraňuje z krve zplodiny, odstraňuje z krve i lék. Pokud je pacient bez dialýzy, stačí podávat lék každých 12 hodin, v opačném případě je nutnost podávání každé 4 hodiny. Tradiční léčba etanolem (lihem) vyjde sice mnohem levněji, ale při léčbě fomepizolem mají lékaři nad průběhem léčby mnohem větší kontrolu.

Mezi situace, kdy je výhodnější použít k léčbě fomepizol oproti etanolu, se řadí: situace, kdy se jedná o pacienta s poruchou vědomí, s jatrním onemocněním, pacienti užívající disulfiram (používá se při léčbě alkoholismu), pokud se jedná o děti, o ženy v těhotenství, zejména v prvním trimestru, nebo pokud není k dispozici monitorování hladiny etanolu v krvi.

Pacienti, kteří jsou léčeni antidotem, by měli zároveň dostat leukovorin (kyselina folinová). Tato látka je důležitá k rozkladu kyseliny mravenčí při oxidaci na oxid uhličitý a vodu. Leukovorin se podává každé 4 hodiny při dávce 50 mg. Pokud nastane u někoho podezření na otravu touto nebezpečnou látkou, je nutné okamžitá návštěva lékaře a případně včasné zahájení léčby.¹²

¹² *Příručka analýzy organických rozpouštědel*. Praha: SNTL, 1968. ISBN 04-624-68.

3. Kauza metanol - začátek

Podzim roku 2012. To je začátek velké metanolové aféry, která otřásla Českou republikou. Jednalo se o otravu spojenou s konzumací pančovaného alkoholu. První případ, kdy policie oznámila smrt dvou lidí, se stal hlavním podnětem metanolové kauzy. 1. 9. 2012 zemřela první osoba v Moravskoslezském kraji, kdy pitva prokázala jako příčinu smrti otravu metylalkoholem.

3.1. Vyhlášení prohibice

O několik dní později, 12. září 2012, vyhlásilo Ministerstvo zdravotnictví mimořádné opatření, které spočívalo v plošném zákazu stánkového prodeje alkoholických nápojů s obsahem alkoholu vyšším než 30%. 14. září byl potom vyhlášen přísný zákaz prodeje, nabízení a distribuce nápojů s obsahem alkoholu vyšším než 20% - vyhlášení prohibice. Během těchto osmi dnů zemřelo dokonce 20 lidí a kolem 30 lidí bylo hospitalizováno v nemocnicích s různým stádiem otravy metanolem. 24. září policie podala první hlášení, že je znám zdroj metanolu v alkoholu.¹³

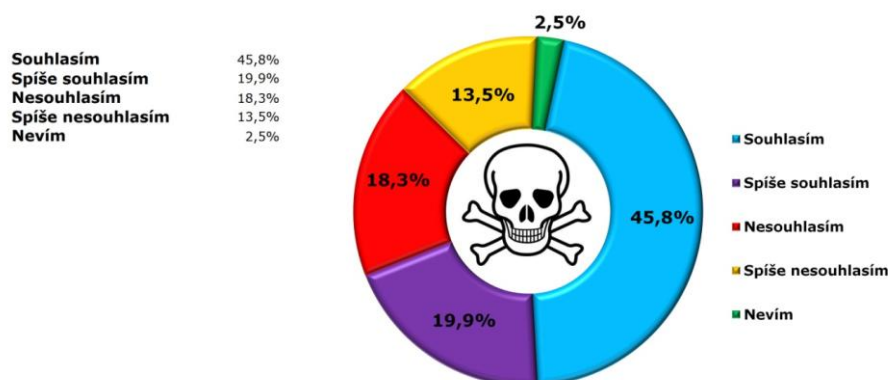
„Víme, jak se jedovatý metanol dostal na český trh i odkud pochází. Víme, kdo tu směs namíchal, kdo dodal suroviny. Odhadujeme, že v oběhu mezi lidmi je až 15 tisíc litrů tohoto závadného alkoholu,“¹⁴

¹³ Prohibice v České republice. In: *Aktuálně.cz* [online]. ©1999 – 2014 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/prohibice-v-ceske-republice/r~i:wiki:3438/>.

¹⁴ ZELENÝ, Petr a Aleš BERNÝ. Máme dodavatele. In: *IDNES.cz* [online]. 1999-2014 [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/otrava-metanolem-0em-/krimi.aspx?c=A120924_144930_krimi_zep.

Následující graf č. 1 znázorňuje, jak lidé reagovali na přísný zákaz prodeje lihovin vyhlášeného 14. září 2012.

Reakce lidí na zákaz prodeje lihovin:

Zdroj: Většina Čechů souhlasí s prohibicí. In: *Protext: PR SERVIS ČTK* [online]. [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: <http://www.protext.cz/english/zprava.php?id=15945>.

Z grafu můžeme vyčíst, že více než tři pětiny (odpovídá číslům 45,8% a 19,9%) populace se zákazem prodeje souhlasí, počet zemřelých a otrávených je pro ně dostačujícím důkazem. Přes 30% (18,3% a 13,5%) populace je proti zákazu prodeje nebezpečného alkoholu. Závěrem z tohoto grafu lze říct, že prohibice, jakožto snaha vlády řešit náhlou a nebezpečnou situaci, byla většinou domácí populace vítána.

Na druhou stranu ale s prohibicí přichází problém ve formě nelegálního prodeje alkoholických nápojů a tím i zvýšením zisků nelegálních výrobců alkoholu. I přes většinový souhlas s prohibicí je populace toho názoru, že prodej alkoholu nebude zcela zastaven. Zamezit černému trhu s alkoholem je možné díky přísné kontrole prodejců a díky udělení vysokých trestů jak pro výrobce, tak pro prodejce.

Prohibice se ze začátku týkala jenom České republiky a export alkoholu do cizích zemí nebyl omezen. Ale o pár dní později vyhlásilo Slovensko a Polsko zákaz obchodování s českými alkoholickými nápoji s obsahem alkoholu vyšším než 20%. Později se k nim přidalo i Rusko. Reakcí vlády byl zákaz vývozu stejného druhu lihovin.¹⁵

¹⁵ Prohibice v České republice. In: *Aktuálně.cz* [online]. ©1999 – 2014 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/prohibice-v-ceske-republice/r-i:wiki:3438/>.

"Celá situace se kompletně vymkla z rukou, protože dospěla až k zákazu vývozu českých alkoholických produktů nad 20 procent, což kompletně zničí reputaci poctivých českých značek a co více, reputaci celé České republiky,"¹⁶

Vláda se rozhodla sama proto, že v případě zákazu vývozu ze strany Evropské unie by zrušení prohibice bylo o něco složitější. Evropská unie by vydala zákaz na dobu dvou měsíců a zrušení prohibice by musela odsouhlasit nadpoloviční většina členských států EU. Díky vyhlášení zákazu právě vládou je možné omezení nebo zrušení prakticky kdykoli.¹⁷

3.2. Nebezpečný alkohol

Vyhlášení prohibice zdaleka nevedlo k úplnému zastavení otrav. Statisícům Čechů totiž doma zbyly zásoby alkoholu, který způsoboval smrtelné otravy. Ve veškerých informačních zdrojích, ať už v televizi, v tisku nebo na webu, se objevovaly informace a fotografie jedovatého alkoholu. Každý si tak mohl zjistit, které značky jsou závadné a včas se nebezpečí zbavit. Nebezpečný alkohol se týkal především levných značek rumů a vodek. Ve většině krajů fungovaly hygienické laboratoře, které radily, čemu je nutné se vyvarovat.¹⁸

¹⁶ Z Česka se nesmí dostat ani kapka alkoholu. Ministr zdravotnictví zakázal jeho vývoz. In: *IHNED.cz* [online]. © 1996-2014 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-57577550-z-ceska-se-nesmi-dostat-ani-kapka-alkoholu-ministr-zdravotnictvi-zakazal-jeho-vyvoz>.

¹⁷ *Detto.*

¹⁸ *Detto.*

4. Kauza metanol – průběh v roce 2012

4.1. Nové kolky

Plošný zákaz tvrdého alkoholu měl být po několika dnech zmírněn. Ministerstva financí, zdravotnictví a zemědělství stanovila plán, jak dostat zpátky alkohol do prodeje. Na trh byl povolen pouze nezávadný alkohol, který byl označen novými kolky. Nové kolky měla mít každá lahev alkoholu, která byla vyrobena nebo dovezena až po vypuknutí metanolové aféry. Navíc ještě Ministerstva zdravotnictví a zemědělství požadovala u každé lahve její původ včetně laboratorních zkoušek o nezávadnosti, tzv. „rodný list“.¹⁹

Jen pár hodin potom, co vláda zveřejnila svůj plán ohledně nového kolkování, dorazila do České republiky informace od Evropské konfederace výrobců lihovin v podobě jasného nesouhlasu. Konfederace byla toho názoru, že nové kolky nepovedou k odstranění závadného alkoholu z trhu, ale spíše naopak, protože vydávání nových opatření s sebou nese vedlejší náklady a tím i zvýšení cen alkoholu, což vede k tomu, že na trh by stále přibývalo nelegálního alkoholu za nižší cenu, za který se navíc neodvádí žádná daň. Tím by se zvýšila jeho atraktivita v očích kupujících.

Konfederace navíc připomínala, že tradiční české likérky jsou bezpečné a že nabízejí nezávadný alkohol, který je zárukou kvality a bezpečnosti.

„Evropské líkérnické sdružení konstatuje, že každý den prohibice znamená pro český stát ztrátu až 25 milionů korun na spotřební dani z legálního alkoholu.“²⁰

Evropská konfederace výrobců lihovin proto vyzvala vládu k okamžitému zastavení zákazu, k přísnějším kontrolám a ke zvýšení trestu za produkci nelegálního a nebezpečného alkoholu.

Stejného názoru byly i některé likérky. Podle nich by situaci nové kolky nic nevyřešily, ani by neměly žádný pozitivní vliv na černý trh. Navíc to neřešilo problém

¹⁹ Zrušení prohibice mají napomoci nové kolky a rodné listy u alkoholu. In: *Český rozhlas* [online]. © 1997-2014 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/zruseni-prohibice-maji-napomoci-nove-kolky-a-rodne-listy-u-alkoholu--1112440.

²⁰ Nové kolky nelegální alkohol nezastaví, varují likérky. In: *Aktuálně.cz* [online]. ©1999 – 2014 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/nove-kolky-nelegalni-alkohol-nezastavi-varuji-likerky/r~i:article:757985/>.

spojený s několika miliony lahví ve skladech, které pocházely od legálního a bezpečného zdroje.

„Vydání nových kolků současnou situaci nevyřeší. Je to pouze jedno z opatření, které už existuje, a jak je vidět na této situaci, efektivně nefunguje.“²¹

4.1.1. Průběh kolkování

I přes varování Evropské konfederace ale tehdejší ministr financí, Miroslav Kalousek, trval na svém. Celní správa začala vydávat nové pásky, kterými výrobci označovali lahve s tvrdým alkoholem.

"Zájem o kolky je velký, celní správa obdržela žádosti o 28 milionů těchto pásek,"²²

Cena jednoho kolků byla 40 haléřů a zaplatil ji ten, kdo alkohol objednal. Podoba nových kolků se od původních o moc nelišila, rozdíl je pouze v červeném nápisu „NOVÝ“, který je po obou stranách evidenčního kódu lihoviny. Staré kolky nebyly úplně zrušeny, zachovaly se u lihovin obsahující etanol pod 20%. Kolky s nápisem „NOVÝ“, spolu s tzv. rodným listem o původu, se staly důležitou povinností každého výrobce.

4.2. Konec prohibice

Tisk kolků začal 22. září 2012. Ve středu 26. září byla vydána vyhláška nařizující označování lahví těmito kolky. Tímto datem také vláda zmírnila zákaz prodeje tvrdého alkoholu a povolila pouze prodej označených lahví novými kolky. Zároveň česká vláda odblokovala i export do zahraničí.

Státní tiskárna cenin denně vytiskla až 1,5 milionu kolků. Během podzimu roku 2012 se jich do prodeje dostalo přes desítky milionů.

Otevřené lahve s nebezpečným alkoholem musely být zlikvidovány. Výjimku udělila vláda pouze dražším lihovinám, které ale museli majitelé před prodejem otestovat.

²¹ Tak vypadají nové kolky. Je to k ničemu, tvrdí lihovárníci. In: *Lidovky.cz* [online]. © 2014 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/tak-vypadaji-nove-kolky-jsou-k-nicemu-tvrdi-lihovarnici-pjs-firmy-trhy.aspx?c=A120922_112535_firmy-trhy_ogo.

²² Nové kolky na alkohol jsou hotové. Celníci je začínají vydávat výrobcům. In: *IHNED.cz* [online]. ©1996-2014 [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-57642800-nove-kolky-na-alkohol-jsou-hotove-celnici-je-zacinaji-vydavat-vyrobcom>.

Do prodeje směl jít pouze alkohol, u kterého byl doložen jeho původ do 60 dnů. V opačném případě byl alkohol zlikvidován.²³

4.2.1. Kontroly alkoholu

Policie ČR v době prohibice neustále kontrolovala zákaz nalévání nebezpečného alkoholu. Kontroly probíhaly i po ukončení prohibice, byly však jiného zaměření. V době prohibice se kontrolovalo, jestli se nikde nedostane veřejnosti více jak 20% alkohol, po ukončení se policie zaměřovala především na to, jakého roku výroby byl tvrdý alkohol. Podávat se směl alkohol, jehož rok výroby byl před rokem 2012. Alkohol vyrobený od začátku roku 2012 směl jít do prodeje pouze v případě, kdy obdržel tzv. rodný list od výrobců a dodavatelů. Policie ČR provedla několik set kontrol a podle všeho si bary a provozovny dávaly pozor, aby nařízení dodržovaly.²⁴

4.2.2. Dovoz lihovin z ČR

Ruské úřady zakázaly dovoz českého alkoholu a rozhodly i o zákazu prodeje českých lihovin vyrobených od 1. 1. do 26. 9. 2012. Mezi dovážený alkohol z České republiky do Ruska patří především becherovka, fernet a absinth. Se zrušením zákazu nechtěly ruské úřady pospíchat a orientovaly se především pomocí informací od Evropské unie.²⁵

Slovensko a Polsko zrušilo zákaz dovozu lihovin po třech týdnech od začátku zákazu. Nově dovážený alkohol musel splňovat několik podmínek. Musel být v lahvích, na kterých bylo vizuálně jasné, že prošly kontrolou. Dále byl alkohol rozdělen do dvou skupin. První skupinou je alkohol vyrobený po 27. 9. 2012, který musel být označen číslem šarže a datem výroby. Do druhé skupiny připadl alkohol vyrobený od 1. 1. do 27. 9. 2012.

²³ Podívejte se, jak vypadají nové kolky na tvrdý alkohol. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/jak-vypadaji-nove-kolky-na-alkohol-dr9-ekonomika.aspx?c=A120921_175458_ekonomika_fih.

²⁴ Pražská policie kontroluje alkohol, provinilcům zatím domlouvá. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/policejni-kontroly-po-uvolneni-prohibice-fgv-/praha-zpravy.aspx?c=A120928_112739_praha-zpravy_kol.

²⁵ Rusko zakázalo prodej letošního českého alkoholu. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/rusko-zakazalo-prodej-ceskeho-alkoholu-fci-/eko-zahranicni.aspx?c=A120930_103337_eko-zahranicni_mad.

Na takových lahvích musela být zřejmá zelená nálepka s datem výroby, číslem šarže a také informací, kdo je certifikoval.²⁶

4.2.3. České likérky v potížích

O český alkohol byl v souvislosti s metanolovou aférou malý zájem nejen na území našeho státu, ale i v zahraničí. Velké škody připadly nejen na nepoctivé, ale i na poctivé likérky. Situace byla nepříznivá zejména pro největší likérku ve Zlínském kraji – vizovický Rudolf Jelínek - která sčítala škody díky zákazu dovozu českého alkoholu na Slovensko. Opak ale zažívala Linea Nivnice, výrobce ovocných šťáv a některých druhů lihovin, se kterými zabodovala z velké části na Moravě, kde se uvolnilo místo na trhu po nepoctivých likérkách.²⁷

²⁶ Slovensko a Polsko ruší zákaz dovozu lihovin z ČR. Slováci chtějí nálepky. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/slovensko-odpoledne-zrusi-embargo-na-dovoz-lihovin-z-cr-p24-/eko-zahranicni.aspx?c=A121009_113229_eko-zahranicni_fih.

²⁷ Po aféře je o české likérky stále nižší zájem. U nás i v zahraničí. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: http://zlin.idnes.cz/likerky-rudolf-jelinek-a-linea-nivnice-po-metanolove-afere-pnl-/zlin-zpravy.aspx?c=A121210_1864879_zlin-zpravy_ras.

5. Kauza metanol – průběh v roce 2013

Dalo by se říct, že metanolová aféra pomalu utichla, nicméně s obrovskými následky se české likérky potýkaly i v roce 2013. Nejhuře si vedla jindřichohradecká likérka Fruko – Schulz, jejíž hlavní tržby jsou postavené na rumu, který byl stěžejním v metanolové aféře. Největší pokles v tržbách zaznamenaly i veškeré restaurace, protože tam konzumenti přesně nevědí, co jim je nabídnuto, v obchodech si to mohou sami vybrat.

„ Celé je to o důvěře a ta je v hospodách značně nalomena. I když lidi jsou do značné míry podezřívaví i v obchodech. Často nám píší, ať jim pošleme rodné listy výrobků a podobně.“²⁸

Důkazem, že největší problém spočíval právě v důvěře, byl fakt, že na místech, kde lidé nepochybovali o kvalitě, nezaznamenaly větší poklesy.²⁹

5.1. Výdaje ve zdravotnictví

Po lehkém utišení metanolové aféry se v roce 2013 počítaly škody. Léčba otrav stála české zdravotnictví podle ČTK (Česká tisková kancelář) podle propočtů zhruba 50 milionů korun. K tomu ještě další miliony stojí léčba za následky u těch, kteří přežili. Kromě těchto výdajů se sem započítávají i platby Ministerstva zdravotnictví za nákup léku Fomepizol za 806 tisíc korun a testování vzorků alkoholu za 7,5 milionu korun.³⁰

5.2. Nové značení lihu a koncese

V březnu roku 2013 ministři kývli na návrh nového zákona. Součástí návrhu zákona bylo zmenšování maximálního balení alkoholu ze šesti litrů na jeden litr a zvyšování sankcí za ztrátu nebo porušení kolků. Další podmínka spočívala v povinnosti distributorů a výrobců zaplatit kauci 5 milionů korun při registraci podnikání s lihem.

²⁸ Likérka si zoufá. Kvůli metanolu přestali lidé pít rum v hospodách. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/pokles-prodeje-likerky-fruko-schulz-dvf-ekoakcie.aspx?c=A130121_095812_budejovice-zpravy_jkr.

²⁹ BENEŠ, Martin. Likérka si zoufá. Kvůli metanolu přestali lidé pít rum v hospodách. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/pokles-prodeje-likerky-fruko-schulz-dvf-ekoakcie.aspx?c=A130121_095812_budejovice-zpravy_jkr.

³⁰ Otravy metylalkoholem stály zdravotnictví minimálně 50 milionů korun. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/otravy-metanolem-staly-50-milionu-dqe-domaci.aspx?c=A130301_101823_domaci_maq.

V srpnu téhož roku senát parlamentu schválil povinné značení lihu a zavedení koncesí pro prodejce. Za porušení zákona hrozí až pětimilionová pokuta nebo dvouletý zákaz činnosti. Kauce, které zákon zavedl, se liší podle počtu kontrolních pásek převzatých od distributorů a prodejců. Do 25 tisíc kusů pásek se zaplatí kauce půl milionu korun, nad toto množství jde kauce do výše pěti milionů. 17. 10. 2013 vyšly v platnosti zavádějící koncese. Od tohoto dne měli podnikatelé 6 měsíců na to, aby si o ni zažádali. Pokud by tak neučinili, jejich právo prodávat lih by zaniklo. Koncesi získá každý obchodník, který o ni zažádá, stát tím ale získá přehled, kde všude se tvrdý alkohol prodává. Distributoři (velkoobchodníci) museli mít koncesi nejpozději do 31. 12. 2013, aby mohli být registrováni jako distributoři alkoholu podle zákona o povinném značení lihu.³¹

³¹ Poslanci schválili povinné značení lihu a koncese pro prodejce. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/poslanci-schvalili-povinne-znacen-lihu-a-koncese-pro-prodejce-p7x-/ekonomika.aspx?c=A130808_164922_ekonomika_spi.

6. Kauza metanol – rok 2014

V roce 2014 ještě stále není kauza metanol u konce. V tomto roce měla událost za následek 2 úmrtí. V některých dalších případech je stále v šetření, jestli za smrt nemůže jedovatý alkohol.

6.1. Obvinění

Obviněných v kauze metanol je opravdu mnoho. Několik dní po vypuknutí aféry s pančovaným alkoholem policie zadržela jednatele likérky Drak, který byl podezřelý ze spáchání trestného činu ohrožení zdraví obyvatel závadnými potravinami. U likérky Drak se dosud jako u jediné potvrdil alkohol s obsahem metylalkoholu, převyšující povolený limit, který byl ve spotřebním obalu, jevící se jako originální balení, opatřený etiketou a kolkem. Podle výrobce byl ale nelegální alkohol vyroben bez jeho svolení a vědomí.

V souvislosti s metanolovou aférou se projednává tzv. hlavní větev v kauze Metyl, jejíž vyšetřování má na starosti Zlínská policie. Ke konci roku 2013 policie ukončila vyšetřování hlavní větve metanolové kauzy z roku 2012. Státním zástupcům byl předán spis s návrhem na podání obžaloby. Na kauze policisté pracovali více jak rok.³²

Na začátku března roku 2014 začal Krajský soud ve Zlíně projednávat hlavní, tzv. zlínskou, větev metanolové kauzy. Státní zástupce obžaloval 31 lidí. Pouze 10 z nich se účastní hlavního líčení. Dalších 14 obžalovaných senát vyloučil na okresní soudy po celé zemi a o zbylých 7 obžalovaných rozhodne olomoucký vrchní soud. Soud dostal zatím nařizeno 42 dní hlavního líčení. Tato obžaloba postihuje období jen do konce roku 2012, hlavním obžalovaným jsou proto připisovány oběti mrtvých počtu 38 a intoxikovaných s počtem 79. Od začátku loňského roku jsou další případy úmrtí vyšetřovány mimo hlavní větev kauzy. Některé obviněné už policie stihla potrestat. Vzhledem k tomu, že projednávání začalo z kraje tohoto měsíce, další průběh zatím není znám.

³² Začal soud s hlavními míchači otráveného alkoholu, hrozí jim výjimečné tresty. In: *Novinky.cz* [online]. © 2003–2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/329179-zacal-soud-s-hlavnimi-michaci-otraveneho-alkoholu-hrozi-jim-vyjimecne-tresty.html>.

Za tři hlavní aktéry metanolové kauzy jsou považováni Slovák Rudolf Fian, jeho komplic, majitel firmy Carlogic, Tomáš Křepela, a údajný hlavní distributor Jiří Vacula. V květnu roku 2014 uložil Krajský soud ve Zlíně hlavním míchačům Fianovi a Křepelovi doživotní vězení za obecné ohrožení. Hlavnímu distributorovi otráveného alkoholu, Jiřímu Vaculovi, soud za obecné ohrožení uložil 15 let vězení díky objasnění případu. Dalších 7 obžalovaných v hlavní, tzv. Zlínské větvi, dostalo mnohaleté tresty. Podle obžaloby ze stejného činu senát odsoudil také dalšího distributora, Martina Jirouta, a to v trestu 16 let za mřížemi. Zbýlých 6 prodejců kontaminovaného alkoholu bylo ve Zlíně odsouzeno k trestům od 8 do 21 let.³³

³³ MACALÍKOVÁ, Jana. Zlínská policie ukončila vyšetřování hlavní větve v kauze Metyl. In: *Policie České republiky* [online]. © 2010 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zlinska-policie-ukoncila-vysetrovani-hlavni-vetve-v-kauze-metyl.aspx>.

7. Kauza metanol – rok 2015

7.1. Hlavní líčení

Metanolové kauza, která vypukla v září roku 2012, je stále aktuálním tématem i na začátku roku 2015. V hlavní části metanolové aféry bylo zlínským soudem obžalováno celkem 10 aktérů. Proti verdiktu soudu se neodvolal pouze klíčový distributor Jiří Vacula, jeho 15ti letý trest tak jako jediný platí. Obžalovaní, kteří dostali tresty v rozmezí od 8 do 21 let, se proti tomuto rozsudku odvolali a soud proto jejich tresty zrušil. Odvolání přišlo také ze strany hlavních míchačů alkoholu, Tomáše Křepely a Rudolfa Fiany, které se projednávalo v únoru tohoto roku.

Hlavní tři viníci mají tresty jasné. Krajský soud ve Zlíně uložil Křepelovi a Fianovi doživotní trest za obecné ohrožení. Hlavní distributor, Jiří Vacula, si ve vězení odsedí 15 let. Zbývajících 7 obžalovaných na nové tresty stále čeká a soud se jimi bude zabývat v průběhu tohoto roku.³⁴

Kauza metanol začala v září roku 2012 a ani teď nemůžeme říct, že je u konce. Krajský soud ve Zlíně se bude touto problematikou dále zabývat. Vzhledem k bezpečnostním opatřením všech státních orgánů je však nutné připomenout, že každý by měl být stále opatrný a prověřovat si, co konzumuje.

³⁴Část obžalovaných v metanolové kauze má šanci na nižší tresty. [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z:http://zlin.idnes.cz/cast-obzalovanych-v-metanolove-kauze-ma-sanci-na-nizsi-tresty-p6z-/zlin-zpravy.aspx?c=A150309_163834_zlin-zpravy_ras.

8. Výzkumná část

8.1. Úvod

Výzkumná část charakterizuje hlavní prioritu a činnost SKPV (Služba kriminální policie a vyšetřování) a oblasti problematiky trestné činnosti. Součástí SKPV je mimo jiné i útvar pro odhalování organizovaného zločinu, který úzce souvisí s tématem bakalářské práce.

V rámci plnění hlavní priority SKPV pro rok 2013 byla u oblasti trestných činů spojených s nedovolenou výrobou alkoholu a jeho prodejem zvýšena aktivita v oblasti vyhledávání a odhalování nelegální výroby a distribuce alkoholických nápojů a s tím spojených daňových úniků.

Intenzivní vyhledávání a odhalování začalo v návaznosti na vznik metanolové kauzy ze září 2012. Prvotním podnětem pro činnost policie bylo úmrtí dvou osob počátkem září 2012, konkrétně úmrtím jedné osoby ze dne 1. 9. 2012, kdy nařízená pitva prokázala jako příčinu smrti otravu metylalkoholem. Tato skutečnost byla zjištěna na základě kompletního toxikologického rozboru krve, který se standardně a povinně provádí na žádost ze strany Policie ČR u zemřelých osob. Následný krok spočíval v bezprostřední lokální reakci ze strany policie, protože ještě nic nenasvědčovalo tomu, že by se mohlo jednat o rozsáhlejší kontaminaci. Poté, co se objevily další případy mimo prvotní lokalitu a co nárůst počtu mrtvých s podezřením na otravu metylalkoholem prudce vzrostl během několika málo dní, bylo zřejmé, že došlo k vážnému problému ohrožení na zdraví většího počtu obyvatel. V té době bylo pojato důvodné podezření, které se nakonec potvrdilo - jednalo se o kontaminaci v rámci nelegálních distribučních kanálů. Na základě prvotní koordinace případů ze strany Policejního prezidia ČR byla neprodleně vytvořena nejdříve pracovní skupina a následně, dne 11. 9. 2012, byl založen speciální pracovní tým „METYL“ pod vedením náměstka policejního prezidenta pro SKPV.

I přes okamžité zjištění a reakce Policie ČR došlo k poměrně závažným následkům, ke kterým stále ještě v nepatrném množství dochází.

8.2. Cíl výzkumu

Cílem výzkumné části je podat co nejpřesnější pohled na metanolovou aféru z hlediska Policie České republiky, konkrétně Služby kriminální policie a vyšetřování, jakožto hlavního vyšetřovacího orgánu v oblasti trestných činů spojených s bojem proti organizovanému zločinu. Součástí výzkumu bude i charakteristika aféry po číselné stránce, její následky, počet zemřelých a poškozených osob v konkrétních krajích, počet trestných řízení a činnosti policie z pohledu ochrany obyvatel ČR.

8.3. Hypotéza

Na základě vypracování teoretické části a tím i zjištěním konkrétních potřebných informací předpokládám, že vzhledem k takto závažnému problému došlo k velkým ztrátám z ekonomického hlediska. Díky závažnosti problému lze předpokládat, že součástí šetření kauzy bylo nespočet lidí a všech různých prostředků a s tím spojené i vysoké náklady. I když je tento problém datován k roku 2012, stále ještě lze předpokládat následky např. v podobě dalších úmrtí.

Úvodem stručně charakterizuji útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV a následně navážu na další část, která bude konkrétně vztažena na probíranou kauzu.

8.4. Útvar pro odhalování organizovaného zločinu SKPV (Ú Ooz)

Vznik útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV se datuje na leden roku 1995. Řadí se mezi výkonná pracoviště služby kriminální policie a vyšetřování, které působí na celém území České republiky. Díky odhalování a vyšetřování organizovaných zločinů se podílí na udržování bezpečnosti a vnitřního pořádku.³⁵

Jedním z nejnebezpečnějších společenských problémů ve světě je právě organizovaný zločin, který je směřován nejvíce do vyspělých zemí a do zemí, které se nacházejí v transformačním stádiu ekonomiky, mezi které se řadí i Česká republika. Nárůst kriminality je u nás způsoben z velké míry rostoucím počtem cizinců. Současný

³⁵ *Organizace a činnost policejních služeb*. Praha: Police History, 2012. ISBN 978-80-86477-56-5.

organizovaný zločin souvisí se základními změnami společnosti. Mezi hlavní cíle těchto zločinů se řadí především maximalizace zisku za použití jakýchkoliv prostředků.³⁶

8.4.1. Současná podoba útvaru – organizační struktura

Základem současné podoby útvaru je tzv. Organizační struktura, která je platná od 1. 1. 2013. Jejím cílem je zejména co nejefektivnější plnění úkolů při vyhledávání, prověřování a objasňování organizované trestné činnosti po celém území našeho státu.

Centrální pracoviště sídlí v Praze v podobě několika různých odborů zabývajících se různými druhy organizované trestné činnosti. Mezi ně patří:

- Odbor násilí
- Odbor nelegálních obchodů
- Odbor obchodu s lidmi s nelegální migrací
- Odbor zločineckých struktur
- Odbor terorismu a extremismu
- Odbor padělání
- Odbor závažné majetkové trestné činnosti
- Odbor strategické analýzy³⁷

Organizační články (expozitory) působí v těchto městech: České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno a Ostrava. Tyto články představují centra hospodářského a společenského života, řídicí státní a regionální orgány, které spolupracují při prošetřování trestné činnosti.

Útvar se řídí organizačním řádem a je organizačním článkem policie zaměřeným pro odhalování korupce a finanční kriminality, kriminality daňové, dále specializace na trestné činy, které jsou páčány v souvislosti s legalizací výnosů z trestné činnosti.

8.4.2. Činnost útvaru a jeho úkoly

Ú OOOZ se snaží co nejefektivněji podílet na tvorbě materiálů a konkrétních návrhů na opatření v boji proti organizovanému zločinu. Ve spolupráci s Ú OOOZ je kromě odboru

³⁶ *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8.

³⁷ Policie České republiky. *Současnost útvaru* [online]. 2010 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/policie-cr.aspx>.

bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra i mnoho jiných organizací a institucí včetně mezinárodních jako je např. Europol, Interpol, Eurojust apod.

Hlavními úkoly, které jsou stanoveny příslušnými zákony, jsou:

1. Získávání, soustředování, uchovávání, analýza a využívání informací důležitých pro boj s organizovaným zločinem.
2. Odhalování, vyšetřování a zjišťování pachatelů trestné činnosti.³⁸

Specializované obory sídlící v Praze se zabývají jednotlivými druhy organizované trestné činnosti. Z hlediska jednotlivých regionů je činnost Ú OOZ převedena na organizační články řešící trestnou činnost v místě příslušného území.

8.5.Data – kauza metanol v číslech

8.5.1. Následky

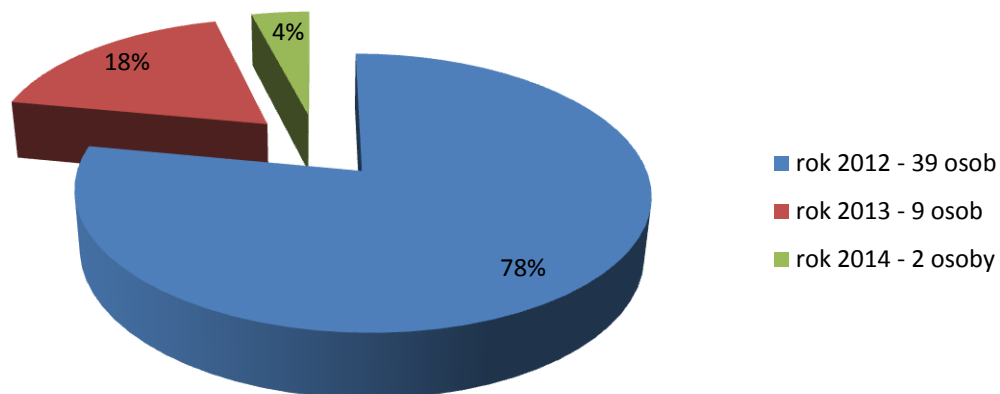
Na šetření těchto případů se podílelo více jak 100 policistů z jednotlivých krajů České republiky a 8 policistů úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR. Tento počet rostl úměrně s nárůstem nových případů. I přes to, že policie podchytila tento problém okamžitě, došlo i tak (a stále dochází) k velice závažným následkům.

Na základě šetření bylo zjištěno, že závadný alkohol se vyskytoval po celém území České republiky, nejvíce případů ale připadlo na Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský, Jihomoravský a Středočeský kraj.

Následující graf č. 2 znázorňuje počet zemřelých osob v souvislosti s otravou metylalkoholem. Data jsou čerpána z období od počátku metanolové aféry (1. září 2012), až k 5. březnu 2014.

³⁸ *Detto.*

Počet zemřelých osob v souvislosti s otravou metylalkoholem v České republice k 5.3.2014

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

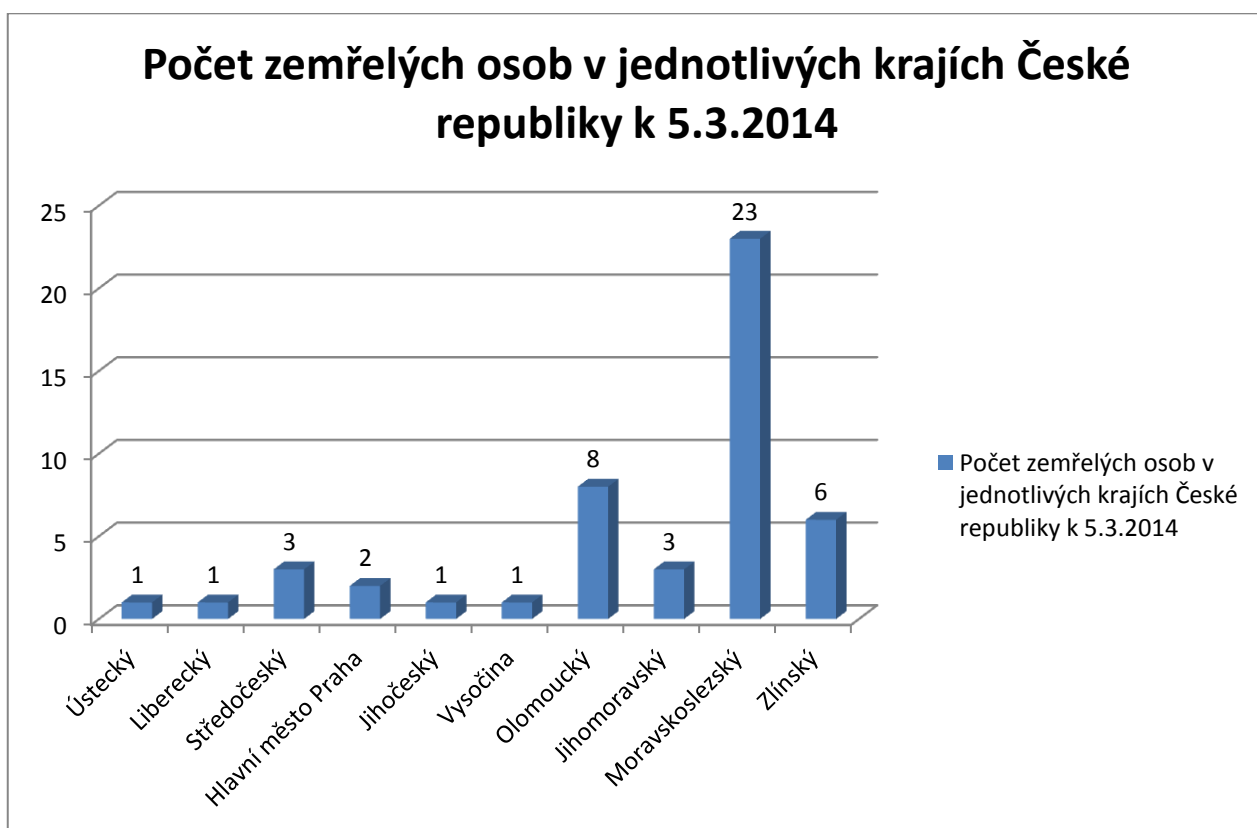
Z grafu je zřejmé, že nejvíce osob zemřelo v roce 2012, kdy problém s padělaným alkoholem začal, konkrétně šlo o 39 osob. Následující rok se počet úmrtí snížil téměř o čtvrtinu - 9 osob. Od začátku roku 2014 klesl počet zemřelých na 4% z celkového počtu. V roce 2014 měl nebezpečný alkohol za následek 2 lidská úmrtí. Letošní rok si pančovaný alkohol dosud nevyžádal žádné oběti na životech.

Policie ČR zaevidovala na území státu v období od 1. 9. 2012 do 5. 3. 2014:

- 136 poškozených, z nichž 4 osoby byli ze Slovenska
- 87 osob bylo hospitalizováno nebo jen ošetřeno (převážná část je již v domácím ošetření)
- 50 mrtvých, které souvisí s požitím metylalkoholu v rámci kauzy Metyl (jeden případ je stále v šetření)
- v roce 2012 je evidováno 39 mrtvých osob
- v roce 2013 je evidováno 9 mrtvých osob
- v roce 2014 jsou evidovány 2 mrtvé osoby

- poslední mrtvá osoba je ze dne 28. 2. 2014³⁹

Graf č. 3 s počtem zemřelých osob v jednotlivých krajích ČR:

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

Z grafu je patrné, že nejvíce osob zemřelo v Moravskoslezském kraji – 23 osob, dále v Olomouckém kraji – 8 osob, ve Zlínském kraji podlehl nebezpečnému alkoholu 6 osob, ve Středočeském kraji 3 osoby, ve zbylých krajích, které jsou znázorněny v grafu, vždy po jedné osobě. Výjimkou je kraj Plzeňský, Karlovarský, Královéhradecký a Pardubický, kde není evidována žádná mrtvá osoba.

8.5.2. Trestní řízení

Policie ČR eviduje následující trestní řízení:

Celkem bylo vedeno více jak 90 trestních řízení v souvislosti s metanolou aférou.

- 26 z tohoto počtu bylo sloučeno s tr. řízením proti hlavním pachatelům

³⁹ *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

- nejméně 6 tr. řízení bylo ukončeno na základě předání správnímu orgánu.⁴⁰

Po jednotlivém sloučení a předání spisových materiálů bylo k 10. 1. 2014 vedeno 58 trestních řízení.

- u 21 tr. řízení byl podán návrh na podání obžaloby u celkem 84 obviněných osob
- u 2 tr. řízení byl předložen návrh ve zkráceném přípravném řízení proti 4 podezřelým
- 1 tr. řízení je stále ve vyšetřování podle § 160/1 tr. řádu proti 2 obviněným
- 17 tr. řízení bylo odloženo podle § 159a/5 tr. řádu (pachatel neznámý)
- 9 tr. řízení bylo odloženo podle § 159a/1 tr. řádu (nejedná se o podezření z tr. činu)
- 8 tr. řízení je stále v prověřování podle § 158/3 tr. řádu
- 1 tr. řízení je stále v šetření podle § 158/1 tr. řádu⁴¹

Policie ČR eviduje samostatně 9 trestních řízení, která s tímto úzce souvisejí. Jedná se o daňové, poplatkové a devizové trestné činy.

- u 4 tr. řízení byl podán návrh na podání obžaloby proti 4 pachatelům
- u 3 tr. řízení je vedeno vyšetřování podle § 160/1 tr. řádu proti 3 pachatelům
- 2 tr. řízení jsou stále v prověřování podle § 158/3 tr. řádu⁴²

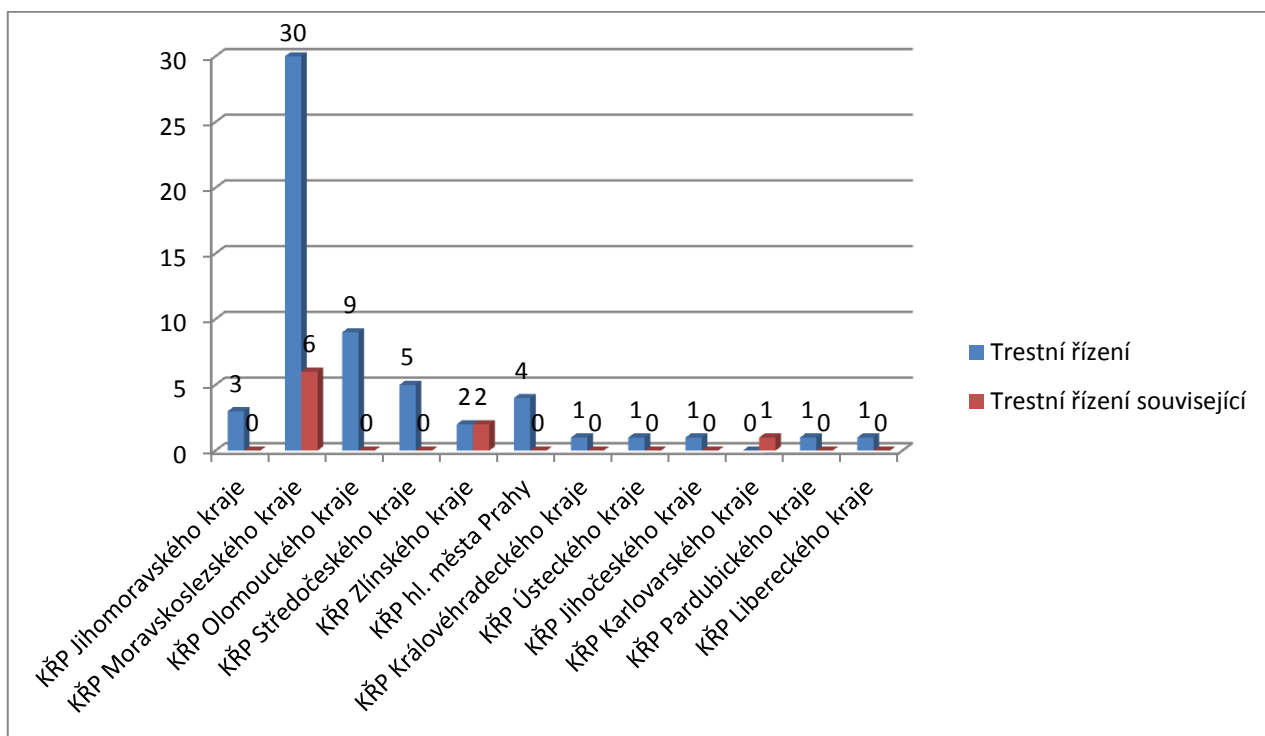
Nutností je zde konstatování, že v rámci těchto vyšetřování docházelo v průběhu k neustálým změnám jednotlivých trestních řízení, jak v počtu tr. řízení, kde docházelo ke slučování věcí k hlavnímu trestnímu řízení, které je vedeno na Krajském ředitelství policie (KŘP) Zlínského kraje, tak i v počtu obviněných, zemřelých a vazebně trestně stíhaných osob.

⁴⁰ METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013. Praha, 2014.

⁴¹ Detto.

⁴² Detto.

Graf č. 4: Trestní řízení podle územních odborů (již po sloučení případů):

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

Jednotlivé případy byly prověřovány a vyšetřovány podle místní příslušnosti v jednotlivých krajích ČR. Trestní řízení na SKPV KŘP je vedeno na území Zlínského, Olomouckého, Jihomoravského a Plzeňského kraje, u ostatních krajů je tr. řízení vedeno na jednotlivých SKPV územních odborů a obvodních ředitelstvích. Je to dáno hlavně počtem tr. řízení v jednotlivém kraji. V několika krajích jsou vedena spolu s hlavním tr. řízením i tr. řízení související.

Policie České republiky nepodcenila jednotlivé případy a okamžitě reagovala. Díky velmi rychlé reakci byly evidovány všechny případy otrav metylalkoholem a to napomohlo k objasňování jednotlivých případů a následnému rozkrytí celé distribuční sítě a zjištění jednotlivých pachatelů. Vyšetřování bylo vedeno na základě podezření z trestného činu podle § 156 trestního zákoníku, případně § 157, § 143, § 240 a § 244 tr. zákoníku. (viz. příloha). Vyšetřování ve vztahu k hlavním pachatelům bylo vedeno pro trestný čin obecného ohrožení ve smyslu ustanovení § 272 tr. zákoníku, na KŘP Zlínského kraje. Prováděným vyšetřováním byla zjišťována i případná spojitost jednotlivých případů, a to

za účelem společného řízení ve vztahu k hlavním pachatelům, kteří směs obsahující nebezpečný metanol namíchali a distribuovali za účelem dalšího využití pro výrobu jednotlivých druhů alkoholu.⁴³

8.6. Činnost policie ČR

Hlavní předpoklad pro vyřešení takto složitého případu bylo zjištění primárního zdroje pro celou oblast výskytu uvedeného alkoholu a prokázat a prošetřit, zda alkohol pocházel pouze z jednoho zdroje. Za účelem tohoto zjištění byly prováděny expertizy a laboratorní šetření. Součástí vyšetřování byly i úkony trestního řízení v podobě výsledků obviněných, podezřelých osob a svědků, prohlídek bytových a nebytových prostor a další.

Kauza metanol se stala velmi rozsáhlou a nebezpečnou pro širokou veřejnost, a proto Policie ČR neustále úzce spolupracovala a stále spolupracuje s orgány Celní správy, které mají k dispozici laboratoře ke zkoumání zajištěných vzorků alkoholu, orgány Hasičského záchranného sboru, Krajské hygienické stanice a Státní zemědělské a potravinářské inspekce, které napomáhají při bezpečí veřejnosti. S Celní správou nadále probíhá úzká spolupráce, protože provádí expertizy centrálně pro všechny orgány státní správy, tedy i pro Polici ČR, kdy jsou využívány daleko větší možnosti na zkoumání alkoholu díky vlastnictví přístrojů a technologií, kterými Policie ČR nedisponuje.

Alkohol, který byl životu nebezpečný, byl předán správním orgánům k přijetí opatření. V souvislosti s úkony policie byla zajištěna stáčecí zařízení a zjištěna místa distribuce. V rámci probíhajících vyšetřování byla zjištěna kontaminace několika lahví alkoholu likérky Drak (jednalo se především o Vodka a Tuzemák), které byly zajištěné v hromadném balení (až několik tisíc lahví) ve skladu společnosti Verdana, kde údajně probíhala nelegální výroba bez souhlasu likérky Drak. Kromě případů likérky Drak nebyl dosud potvrzen jiný alkohol s obsahem metylalkoholu, převyšující povolený limit.

Nové případy, které byly zaznamenány, se týkají alkoholu zakoupeného již dříve, a jedná se z větší části o zásoby poškozených osob. Jsou zaznamenány i případy úmyslného sebeпоškození. U těchto případů probíhají úkony trestního řízení. Alkohol zajištěný v poslední době je řádově jen v kusech, kdy se jednalo o domácí zásoby.

⁴³ *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

V rámci dokumentace věci jsou policií evidovány i všechny poznatky, které byly zjištěny Policií ČR nebo oznámeny od občanů a institucí. Všechny poznatky byly vyhodnoceny a podle důležitosti předány ke konkrétním trestním řízením. Na základě preventivní činnosti a následně na základě usnesení Vlády ČR byly prováděny kontroly jednotlivými útvary v rámci celé ČR, které byly zaměřeny v první řadě na závadný alkohol a poté na dodržování zákazu prodeje alkoholu.

I přes ukončení kontrolních akcí je v rámci činnosti policie i nadále vedena zvýšená pozornost prodejcům alkoholu, distributorům i výrobcům, a to v součinnosti se všemi kompetentními orgány státní správy. Nad rámec předmětných trestních řízení se pak Policie ČR zabývá i oznamovanými případy, kde byla zjištěna pouze nadlimitní hodnota povoleného množství metylalkoholu, jež není životu nebezpečná. V této souvislosti se jedná o případy zjištěné zejména Krajskou hygienickou stanicí a Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí, kde provádí Policie ČR šetření k původu alkoholu za účelem sloučení a vyloučení věci k předmětným tr. řízením vedeným v kauze Metyl. Jejich dokumentaci provádí jednotlivé útvary Policie ČR a jejich koordinaci a evidenci Policejní prezidium ČR, které zabezpečuje centrální koordinaci všech případů a vedení tr. řízení.⁴⁴

8.7. Výsledky, výstupy, diskuze

Ve vztahu k trestním řízením bylo zjištěno a zajištěno:

- 15 000 litrů kontaminovaného alkoholu
- z toho 13 000 litrů bylo zajištěno Policií ČR, popřípadě jinými orgány
- 2 000 litrů z celkového množství kontaminovaného alkoholu se dosud nepodařilo zajistit a stále může být mezi občany
- dále bylo zjištěno 6 000 litrů čistého metylalkoholu.⁴⁵

V rámci preventivní činnosti Policie ČR provedla v období od 12. 9. 2012 do 31. 7.

2013:

- Počet kontrol: 214 502
- zajištění alkoholu: 149 případů

⁴⁴ METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013. Praha, 2014.

⁴⁵ Detto.

- porušení zákazů: 133 případů
- počet předaných případů: 149⁴⁶

Pro rok 2014 byla v souvislosti s kauzou Metyl vedena zvýšená pozornost k nelegální výrobě alkoholu a její distribuce, kdy byla zjišťována podezření ze spáchání trestného činu podle § 240, § 244, § 251, § 156, § 157. Trestné činy daňové jsou v kompetenci jak Celní správy, tak Policie ČR, ostatní pouze v kompetenci Policie ČR.

Porovnání jednotlivých oblastí trestných činů za období od 1. 1. 2012 do 30. 11. 2012 s obdobím od 1. 1. 2013 do 30. 11. 2013:

- ***Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2012 (Tabulka č. 1):***

Trestný čin	Počet skutků	Objasněno	Objasněno v %
§ 240 – zkrácení daně	851	376	44,18
§ 244 – porušení předpisů o nálepkách	88	69	78,41
§ 251 – neoprávněné podnikání	106	62	58,49
§ 156, 157 – ohrožování zdraví závadnými potravinami	76	47	61,84

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

- ***Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2013 (Tabulka č. 2):***

Trestný čin	Počet skutků	Objasněno	Objasněno v %
§ 240 – zkrácení daně	1056	629	59,56
§ 244 – porušení předpisů o nálepkách	80	65	81,25
§ 251 – neoprávněné podnikání	107	58	54,21
§ 156, 157 – ohrožování zdraví závadnými potravinami	63	24	38,10

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

⁴⁶ *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

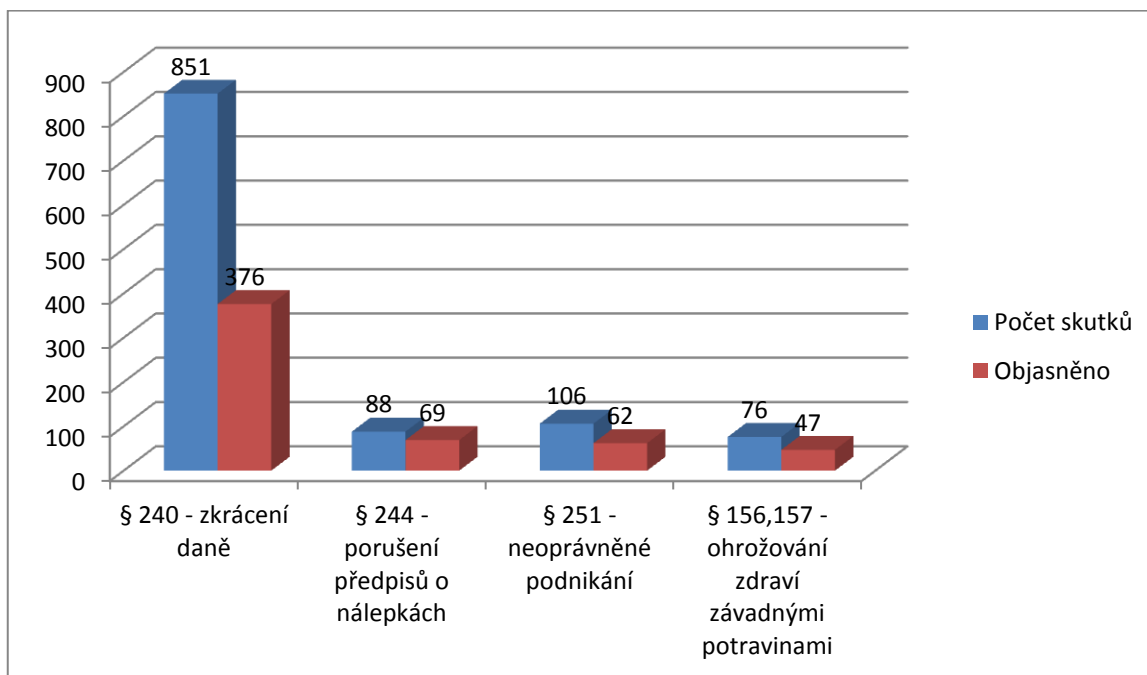
- **Porovnání 2012 – 2013 (Tabulka č. 3):**

Trestný čin	Rozdíl v počtu skutků
§ 240 – zkrácení daně	+205
§ 244 – porušení předpisů o nálepkách	-8
§ 251 – neoprávněné podnikání	+1
§ 156, 157 – ohrožování zdraví závadnými potravinami	-13

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

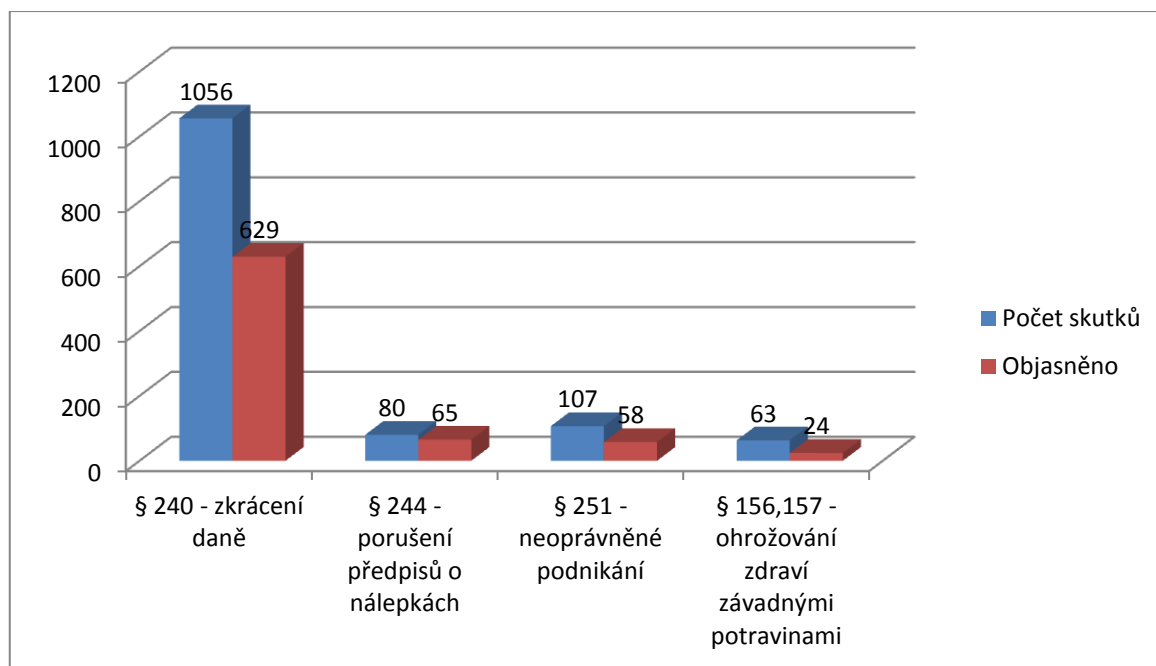
Grafické vyjádření (Graf č. 5):

- **Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2012:**

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

- **Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2013 (Graf č. 6):**

Vlastní zpracování dle: *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

V rámci zvýšené aktivity Policie ČR při odhalování a objasňování této trestné činnosti byl v roce 2013 zaznamenán nárůst zejména daňových trestných činů. Na druhé straně je tu pozitivní pokles trestných činů v oblasti ochrany zdraví. Počet těchto zjištěných tr. činů pro rok 2013 sice zůstává pouze na nepatrně nižší úrovni v porovnání s rokem 2012, ale musíme zohlednit vliv přesahující kauzy do roku 2013. Pro rok 2014 a 2015 došlo k výraznému snížení počtu těchto tr. činů.

Společně s nárůstem počtu zjištěných daňových trestných činů je zaznamenán i nárůst jejich objasňenosti. Policie ČR, stejně tak i ostatní orgány státní správy, bude nadále intenzivně odhalovat a objasňovat tr. činy této problematiky.⁴⁷

⁴⁷ *METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013*. Praha, 2014.

8.7.1. Ekonomická situace

Vyhlášením prohibice koncem září 2012 došlo k výrazným ekonomickým problémům. Samotná prohibice podle ministerstva financí stála státní rozpočet okolo 130 milionů korun týdně. Několik firem díky ní utrpělo značné finanční ztráty. Některé dokonce i zbankrotovaly (převážně menší firmy). Konkrétním příkladem může být likérka Rudolf Jelínek, která se po 13 letech propadla do ztráty. Podle odhadů likérky bude ztráta na tržbách činit okolo 50 milionů korun. Metanolová aféra neměla negativní vliv jen na některé firmy, ve výsledku utrpěl škody celý trh s lihovinami. V souvislosti s vyšetřováním ze strany Policie ČR byl u nás nalezen největší nelegální sklad s lihovinami, ve kterém bylo nalezeno 1,2 milionu litrů nelegálního alkoholu. Nebezpečný líh byl předán Celnímu úřadu, který stanovil škodu vzniklou zkrácením spotřební daně na 330 milionů korun.⁴⁸

Na základě údajů z policejního vyšetřování se vyčísly do konce roku 2012 tyto

škody:

- Škoda uplatňovaná poškozenými v trestním řízení (u pozůstalých jde o pohřebné a nemajetkovou újmu, u přeživších o nemajetkovou újmu): 45 600 788 Kč.
- Škoda uplatňovaná poškozenými – pozůstalými podle občanského zákoníku: 34 897 000 Kč.
- Škoda vyčíslená zdravotními pojišťovnami: 13 600 873 Kč.
- Léčba otrávených osob vyšla v průměru na 100 000 Kč na osobu.⁴⁹

⁴⁸ Přehled vybraných čísel souvisejících s metanolovou kauzou. In: . *České noviny.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/prehled-vybranych-cisel-souvisejicich-s-metanolovou-kauzou/1048609>.

⁴⁹ MACALÍKOVÁ, Jana. Zlínská policie ukončila vyšetřování hlavní větve v kauze Metyl. In: *Policie České republiky* [online]. © 2010 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zlinska-policie-ukoncila-vysetrovani-hlavni-vetve-v-kauze-metyl.aspx>.

V květnu roku 2014 uznal zlínský soud pro poškozené, pozůstalé, nemocnice a pojišťovny přes 70 milionů korun jako odškodné. Tímto by se poškození a pozůstalí měli dočkat alespoň částečné satisfakce.

Výpočet probíhal na základě mezinárodních tabulek, které bodově hodnotí míru zdravotních potíží a vychází z průměrné hrubé mzdy. Přibližně 50 milionu korun by mělo připadnout rodinám a obětem a zbytek pojišťovnám a nemocnicím. Přesnou výši finančního odškodnění budou právníci znát, až dostanou písemné vyhotovení protokolu o hlavním líčení. Příliš nadějí na to, že poškození dostanou přesnou výši odškodnění ale není. Mnozí obžalovaní nemají dostačující majetek anebo jsou ve vězení, proto se musí právníci obrátit také na exekutory.

Situace na trhu se zlepšuje poměrně pomalu, podle názorů většiny firem byl odhad návratu na rovnovážnou úroveň několik měsíců.

8.8. Bezpečnostní opatření

V současné době je zakoupen přístroj IRaman na KŘP Moravskoslezského kraje a druhý by měl být k dispozici na Kriministickém ústavu Praha. Tyto přístroje přispívají k rychlým expertizám zajištěného alkoholu. V prvním momentu se Policie ČR snažila zabezpečit okamžitou informovanost obyvatel, která je i nadále poskytována. Okamžitě byly informovány i okolní státy o vzniklé situaci prostřednictvím Národní ústředny Interpolu za účelem informovat je a také za účelem zjistit situaci v těchto státech. Z dosud získaných informací je známo, že případ požití metylalkoholu včetně několika úmrtí je zaznamenán v Polsku, není ale jisté, zda je tento případ ve spojitosti s případy v České republice a zda se jednalo o alkohol zakoupený u nás. Komplexně by se ale dalo říci, že počet mrtvých stagnuje. U případů, kde byl důvodem smrti potvrzený nebezpečný metylalkohol, dochází stále ještě k trestním řízením, u případů, kde nedošlo k potvrzení, bylo následně vyloučeno i tr. řízení.⁵⁰

8.9. Závěry – vlastní návrhy

Po celou dobu výzkumu jsem spolupracovala s oddělením tisku a prevence Policejního prezidia ČR, které mi velice ochotně vyšlo vstříc a umožnilo mi nahlédnout do

⁵⁰ METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013. Praha, 2014.

problematiky metanolové aféry z jejich pohledu. Podařilo se mi získat informace týkající se konkrétního vyčíslení důležitých údajů, nicméně některé informace mi bohužel nebyli schopni dát, protože jsem k nim neměla dostatečné pravomoci a jejich získání často obnášelo peněžní zpoplatnění. Pro rok 2014 a 2015 mi zatím bohužel nebyl dán k dispozici spis k nahlédnutí, protože se stále zpracovává. V souvislosti s vedenými tr. řízeními bylo možné poskytovat pouze omezený obsah informací. Jednou z informací, kterou se mi nepodařilo zajistit, je pohled na konkrétní finanční stránku vzniklého problému, který se odehrál na území České republiky. Díky metanolové aféře došlo k výrazným nenadálým výdajům všech zainteresovaných stran, tudíž i Policie ČR. Jedním z návrhů, jak těmto ztrátám ve státním rozpočtu předcházet, může být zřízení rezervních fondů pro tyto krizové situace, jejichž výše by mohla vycházet z výdajů spojených s tímto konkrétním případem.

Z pohledu Policie ČR je nejvíce zásadní hlavně úspěšné ukončení všech trestných řízení a prokázání trestní odpovědnosti konkrétním osobám, což nezlehčuje fakt, že v kauze metanol je velké množství obviněných, navíc se policie ještě stále zabývá zkoumáním zajištěného kontaminovaného alkoholu.

8.10. Celkový souhrn

Pomocí výzkumné části jsem se pokusila nastínit probírané téma z pohledu Policie České republiky. Zachytila jsem jejich působení a řešení v době probíhajícího problému. Po prostudování materiálů, které jsem měla k dispozici, jsem usoudila, že snaha ze strany policie byla odpovídající ke konkrétní situaci, která se u nás odehrála. Policie ČR se snažila zabezpečit ochranu obyvatel co nejvyšší informovaností a také co nejrychlejším vyřešením vzniklých škod. Hlavní činností, na kterou se policie pro rok 2013 zaměřila, byla objasněnost souvisejících trestných činů a jejich omezením.

V kauze metyl je doposud evidováno celkem 50 obětí, ale i přes to je nutné konstatovat, že Policie ČR spolu s dalšími orgány státní správy svým jednáním zabránily mimořádnému ohrožení. Ze znaleckého posudku z oboru toxikologie totiž vyplynulo, že namíchaná jedovatá směs mohla zabít až 158 tisíc lidí.

Cíle výzkumu bylo dosaženo jen z určité části, protože do veškerých materiálů, které jsem pro výzkumnou část potřebovala od Policie ČR, jsem neměla možnost

nahlédnout. Jednalo se především o informace týkající se finanční stránky, konkrétních výdajů a případných budoucích opatření ze strany Policie ČR.

9. Závěr

V bakalářské práci na téma „Organizovaný zločin – Kauza methanol“ jsem se pokusila nastínit problematiku organizovaného zločinu, který je jak ve světě, tak i u nás v nepřeberném množství. Vyhledáváním a vyšetřováním organizované trestné činnosti se u nás zabývá mnoho orgánů státní správy, ale přesto se tento problém stále rozrůstá.

Organizovaný zločin řadíme mezi nejnebezpečnější formy trestné činnosti u nás. V současné době se různé podvodné skupiny zaměřují na potravinářský průmysl, ve kterém si našly mnoho produktů pro falšování a padělání. Oblíbenými produkty pro podvodné skupiny jsou např. cigarety a alkohol. Stále více ale přibývá produktů běžné denní potřeby, jako jsou sýry, oleje, ryby, apod. Cílem této organizované trestné činnosti je hlavně tvorba zisku a rychlost obratu peněz, nikoli, jak by se mohlo zdát, ohrožování na zdraví obyvatel. Nicméně moje téma práce ukazuje, že každý organizovaný zločin je nebezpečný, některý dokonce v obrovské míře.

Kauza metanol, která otřásla naší republikou v září roku 2012, je pro to stěžejním příkladem. Na základě otrav spojenými s konzumací pančovaného alkoholu došlo k několika desítkám úmrtí a k mnoho poškozeným s doživotními následky na zdraví. Nejvíce lidí zemřelo od začátku kauzy do konce roku 2012, ale oběti na životech přicházely dál i v roce 2013 a ke dvěma případům došlo dokonce i v roce 2014. Letos nejsou evidovány žádné oběti na životech.

Útvar pro odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu Policie ČR, který se touto kauzou ještě stále zabývá, po celou dobu spolupracuje s orgány státní správy za účelem rychlého prošetření případu a hlavně za účelem zabezpečení obyvatel České republiky.

I přes veškerou snahu všech zainteresovaných stran došlo k velkým ekonomickým problémům a ztrátám. Policie ČR zůstává v tomto problému stále aktivní a snaží se případ definitivně uzavřít. Nelze ale vyloučit, že k nějakým následkům, např. dalším úmrtím, ještě

nedojde. Policie proto v součinnosti s dalšími orgány, prostřednictvím různých médií, apeluje na všechny obyvatele ČR, aby zůstali v pozoru a stále kontrolovali, co konzumují.

10. Seznam použité literatury

10.1. Odborná literatura

Hospodářská trestná činnost. Brno: Rašínova vysoká škola s.r.o., 2010. ISBN 978-80-87001-19-6.

Nové jevy v hospodářské kriminalitě. Brno: Masarykova univerzita, 2005. ISBN 978-80-210-3831-8.

Organizace a činnost policejních služeb. Praha: Police History, 2012. ISBN 978-80-86477-56-5.

Organizovaný zločin. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8.

Příručka analýzy organických rozpouštědel. Praha: SNTL, 1968. ISBN 04-624-68.

Stručný přehled nejdůležitějších organických reakcí, jejich mechanismu a syntetického využití. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2819-2.

Trestní zákoník a trestní řád. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-561-0.

10.2. Internetové zdroje

BENEŠ, Martin. Likérka si zoufá. Kvůli metanolu přestali lidé pít rum v hospodách. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/pokles-prodeje-likerky-fruko-schulz-dvf-/ekoakcie.aspx?c=A130121_095812_budejovice-zpravy_jkr.

HORECKÝ. Sedm důvodů, proč se v potravinářství podvádí. In: *EPOCH TIMES* [online]. © 2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: <http://www.velkaepocha.sk/2013071821444/Sedm-duvodu-proc-se-v-potravinarstvi-podvadi.html>.

Likérka si zoufá. Kvůli metanolu přestali lidé pít rum v hospodách. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/pokles-prodeje-likerky-fruko-schulz-dvf-/ekoakcie.aspx?c=A130121_095812_budejovice-zpravy_jkr.

MACALÍKOVÁ, Jana. Zlínská policie ukončila vyšetřování hlavní větve v kauze Metyl. In: *Policie České republiky* [online]. © 2010 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zlinska-policie-ukoncila-vysetrovani-hlavni-vetve-v-kauze-metyl.aspx>.

Nové kolky na alkohol jsou hotové. Celníci je začínají vydávat výrobcům. In: *IHNED.cz* [online]. ©1996-2014 [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/c1-57642800-nove-kolky-na-alkohol-jsou-hotove-celnici-je-zacinaji-vydavat-vyrobcum>.

Nové kolky nelegální alkohol nezastaví, varují likérky. In: *Aktuálně.cz* [online]. ©1999 – 2014 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/nove-kolky-nelegalni-alkohol-nezastavi-varuji-likerky/r~i:article:757985/>.

Organizovaný zločin si našel novou dojnou krávu - potravinářský průmysl. In: *EPOCH TIMES* [online]. © 2014 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.velkaepocha.sk/2013080621492/Organizovany-zlocin-si-nasel-novou-dojnou-kravu-potravinarsky-prumysl.html>.

Otravy metylalkoholem stály zdravotnictví minimálně 50 milionů korun. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/otravy-metanolem-staly-50-milionu-dqe-/domaci.aspx?c=A130301_101823_domaci_maq.

Po aféře je o české likérky stále nižší zájem. U nás i v zahraničí. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: http://zlin.idnes.cz/likerky-rudolf-jelinek-a-linea-nivnice-po-metanolove-afere-pnl-/zlin-zpravy.aspx?c=A121210_1864879_zlin-zpravy_ras.

Podívejte se, jak vypadají nové kolky na tvrdý alkohol. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/jak-vypadaji-nove-kolky-na-alkohol-dr9-/ekonomika.aspx?c=A120921_175458_ekonomika_fih.

Policie České republiky. *Současnost útvaru* [online]. 2010 [cit. 2014-02-10]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/policie-cr.aspx>.

Poslanci schválili povinné značení lihu a koncese pro prodejce. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/poslanci-schvalili-povinne-znaceni-lihu-a-koncese-pro-prodejce-p7x-/ekonomika.aspx?c=A130808_164922_ekonomika_spi.

Pražská policie kontroluje alkohol, provinilcům zatím domlouvá. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/policejni-kontroly-po-uvolneni-prohibice-fgv-/praha-zpravy.aspx?c=A120928_112739_praha-zpravy_kol.

Prohibice v České republice. In: *Aktuálně.cz* [online]. ©1999 – 2014 [cit. 2013-12-20]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/prohibice-v-ceske-republice/r~i:wiki:3438/>.

Přehled vybraných čísel souvisejících s metanolovou kauzou. In: *České noviny.cz* [online]. 2014 [cit. 2014-02-01]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/prehled-vybranych-cisel-souvisejicich-s-metanolovou-kauzou/1048609>.

Rusko zakázalo prodej letošního českého alkoholu. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/rusko-zakazalo-prodej-ceskeho-alkoholu-fci-/eko-zahranicni.aspx?c=A120930_103337_eko-zahranicni_mad.

Slovensko a Polsko ruší zákaz dovozu lihovin z ČR. Slováci chtějí nálepky. In: *IDNES.cz* [online]. ©1999–2014 [cit. 2014-01-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/slovensko-odpoledne-zrusi-embargo-na-dovoz-lihovin-z-cr-p24-/eko-zahranicni.aspx?c=A121009_113229_eko-zahranicni_fih.

Tak vypadají nové kolky. Je to k ničemu, tvrdí lihovárníci. In: *Lidovky.cz* [online]. © 2014 [cit. 2014-01-14]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/tak-vypadaji-nove-kolky-jsou-k-nicemu-tvrdi-lihovarnici-pjs-/firmy-trhy.aspx?c=A120922_112535_firmy-trhy_ogo.

Z Česka se nesmí dostat ani kapka alkoholu. Ministr zdravotnictví zakázal jeho vývoz. In: *IHNED.cz* [online]. © 1996-2014 [cit. 2013-01-08]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-57577550-z-ceska-se-nesmi-dostat-ani-kapka-alkoholu-ministr-zdravotnictvi-zakazal-jeho-vyvoz>.

Začal soud s hlavními míchači otráveného alkoholu, hrozí jim výjimečné tresty. In: *Novinky.cz* [online]. © 2003–2014 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/329179-zacal-soud-s-hlavnimi-michaci-otraveneho-alkoholu-hrozi-jim-vyjimecne-tresty.html>.

ZELENÝ, Petr a Aleš BERNÝ. Máme dodavatele. In: *IDNES.cz* [online]. 1999-2014 [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/otrava-metanolem-0em-/krimi.aspx?c=A120924_144930_krimi_zep.

Zrušení prohibice mají napomoci nové kolky a rodné listy u alkoholu. In: *Český rozhlas* [online]. © 1997-2014 [cit. 2014-01-07]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/zruseni-prohibice-maji-napomoci-nove-kolky-a-rodne-listy-u-alkoholu--1112440.

10.3. Nepublikovaný dokument

METYL - souhrnná zpráva o stavu plnění hlavních priorit SKPV v rámci ČR pro rok 2013.
Praha, 2014.

11. Seznam grafů, tabulek

11.1. Grafy

Graf č. 1: Reakce lidí na zákaz prodeje lihovin (str. 21).

Graf č. 2: Počet zemřelých osob v souvislosti s otravou metylalkoholem v České republice k 5. 3. 2014 (str. 35).

Graf č. 3: Počet zemřelých osob v jednotlivých krajích České republiky k 5. 3. 2014 (str. 36).

Graf č. 4: Trestní řízení podle územních odborů (str. 48).

Graf č. 5: Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2012 (str. 42).

Graf č. 6: Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2013 (str. 43).

11.2. Tabulky

Tabulka č. 1: Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2012 (str. 41).

Tabulka č. 2: Oblasti jednotlivých trestných činů pro rok 2013 (str. 42).

Tabulka č. 3: Porovnání 2012 – 2013 (str. 42).

12. Přílohy

12.1. Seznam vybraných paragrafů trestního zákoníku

§ 143

Usmrcení z nedbalosti

§ 156

Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty

§ 157

Ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty z nedbalosti

§ 240

Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby

§ 244

Porušení předpisů o nálepkách a jiných předmětech k označení zboží

§ 251

Neoprávněné podnikání

§ 272

Obecné ohrožení

12.2. Seznam vybraných paragrafů trestního řádu

§ 158

Postup před zahájením trestního stíhání

§ 159

Skončení prověřování

§ 160

Zahájení trestního stíhání

Zdroj: *Trestní zákoník a trestní řád*. Olomouc: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-561-0.